

1 SKYRIUS

Negyvėliai jam atrodė ypatingi. Tas subtilus šaltumas. Ta maloni paliesti oda. Tas sodrus, salsvas kvapas. Yrančių. Grižtančių pas Dievą.

Glėbyje jo laikomas kūnas dar neseniai buvo gyvas.

Vos prieš kelias valandas jame dar plazdėjo gyvybė.

Tas kūnas buvo laimingas.

Suterštas, pagedęs, nešvarus...

Bet dabar jau tyras.

Jis švelniai, pagarbiai padėjo šį kūną ant kitų. Visi, kurie čia gulėjo, anksčiau buvo gyvi, judrūs, balsingi, suteršti, pagedę, nešvarūs. O dabar, grįžę pas Dievą, ilsėjosi ramybėje.

Jis užsimerkė ir ėmė mėgaudamasis uosti kvapus. Vieni jų buvo gaivūs, kiti troškūs. Visi – malonūs. Štai kaip tikriausiai kvepia Dievas, galvojo jis, išsišiepęs iki ausų. Štai kaip kvepia rojus. Ten mane suptų negyvėliai.

Metas buvo gerti vaistus, bet jis nusprendė, kad šie gali ir palūkėti. Ką ten kažkokie vaistai, kai aplink tokia daugybė mi-ruolių.

2 SKYRIUS

Pylė kaip iš kibiro. Lietus čaižė nusikaltimo vietos tyrėjų palapinės sienas ir stogą iš mėlyno plastiko, tad ankštoje erdvėje per nepaliaujamą barbenimą, gožiantį kilnojamųjų generatorių užesį, buvo neįmanoma susikalbėti. Kalbėtis niekas ir nenorėjo.

Buvo pirmadienio naktis, maždaug penkiolika po dvylikos. Ant įšalusios žemės gulėjo Deividas Rydas.

Viename pasvirusios stoginės gale telkšojo griovys, o jo atkarpa – kokios keturios pėdos – buvo atitverta mėlyna policijos juosta. Ant juodo, riebalingo vandens krito prožektorių šviesų atspindžiai. Žiemiškai nugeltusią ir purviną žolę palapinėje trypė būrelis žmonių. Aberdyno ekspertizės biuro konstebliai, vilkintys baltais kombinezonais, dirbo keturiese: du šen ir ten barstė miltelius, kibdė ir tuojau pat atplėšinėjo lipniosios juostelės atraižas – ėmė pirštų atspaudus, trečias nusikaltimo vietą fotografavo, ketvirtas filmavo ateities kartoms. Pastebimai išblyškęs policijos konsteblis, budintis gydytojas ir rūškanas kriminalistas seržantas mindžikavo aplink mažąjį Deividą Brukliną Rydą it garbės sargyba. Po trijų mėnesių berniukui būtų sukakę ketveri.

Jis buvo iškeltas iš šalto vandens sklidino griovio. Reikėjo patvirtinti mirties faktą. Nors vargu ar dėl šio kas nors abejojo. Mažylis jau seniai buvo nebegyvas. Dabar jis aukštiekninkas – lyg per kokią visuotinę apžiūrą – gulėjo ant mėlyno plastiko lakšto. Marškinėliai su iksmenais, vienintelis vaiko drabužis, buvo atsmaukti iki pečių.

Fotoaparato blykstės žaibas užstebė bet kokias detales ir spalvas, akyse sutavaravo drumstos dėmės.

Kampe stovįs kriminalistas seržantas Loganas Makrėjus užsi-merkė ir susimąstė – ką pasakyti mažojo Deivido motinai? Berniukas dingęs prieš tris mėnesius. Tris mėnesius moterį kamavo nežinia. Tris mėnesius ji vylėsi išvysti sūnelį gyvą ir sveiką. O jis visą tą laiką negyvas gulėjo griovyje.

Loganas delnu brūkštelėjo sau per veidą, po pirštais sugurgž-dėjo dygūs barzdos šeriai. Už cigaretę būtų atidavęs kažin ką. Jėzau Kristau! Kaip čia atsidūrė, nė pats dorai nesuvokė.

Dirstelėjo į laikrodį ir sunkiai atsiduso, iš burnos baltu debe-sėliu plūstelėjo garai. Atrodė, ką tik prisistatė į darbą ir šit – jau pralėkė keturiolika valandų. O jis dar tikėjosi galėsias pamažėle pratintis prie ritmo.

Į palapinę užtelėjo šalto vėjo šuoras, Loganas nužvelgė vidun skubomis įsmukusią lietaus permerktą moterį.

Patologei daktarei Izobelei Makalister, penkių pėdų keturių colių ūgio trumpai apsikirpusiai brunetei, buvo trisdešimt treji. Jos šlaunims trinantis vienai į kitą, kelių medžiaga tyliai ček-sėjo. Moteris vilkėjo puikiai pasiūtą kostiumėlį ir juodą palta, vaizdą kiek gadino tik kleksintys, jai per dideli botai iki kelių.

Makalister dalykiškai visus nužvelgė ir, išvydusi Loganą, pastėro. Dvejodama blankiai šyptelėjo ir nusuko akis į šalį. Ne-nuostabu, mat atrodė jis prastai. Buvo nesiskutęs, kaštoniniai plaukai šlapi, susivėlę, paakiuose tamsavo padribos.

Izobelė žiojosi kažką sakyti, bet persigalvojo.

Lietus plakė palapinės stogą, birtčiojo fotoaparatas, spragsėjo blykstė, užė generatoriai. Bet tylą vis tiek kurtino.

Pertraukė ją gydytojas.

– Ak tu, šūdšūdi! – sušnypštė.

Stovėdamas ant vienos kojos, jis kratė iš bato vandenį.

Patologė nutaisė darbui pasirengusios profesionalės išraišką.

– Ar mirties faktas patvirtintas?! – paklausė labai garsiai, per-šaukdama užesį.

Loganas atsiduso. Trumpos būta atokvėpio akimirkos.

Gydytojas užgniaužė žiovilį ir parodė į išsipūtusį kūnelį vidur palapinės.

– Na jo, faktas kaip blynas: auka negyva, – susibrukęs rankas į kišenes jis prunkstelėjo ir pridūrė: – Jeigu jums įdomi mano nuomonė, berniukas miręs kada kada. Prieš porą mėnesių mažiausiai.

Izobelė linktelėjo ir padėjo savo krepšį ant plastiko prie lavono.

– Regis, nesuklydote, – sumurmėjo ir atsitūpusi išžiūrėjo į negyvą vaiką. Paskui užsimaukšlino lateksines pirštines ir ėmė traukti iš krepšio įrankius.

Gydytojas kiek pasiūbavo pirmyn atgal. Jam po kojomis sužliugsėjo purvas.

– Na tai ką? Jei ko prireiktų, švilptelsite, ar ne?

Patologė prižadėjo švilptelėti, gydytojas santūriai kinktelėjo galva, atsiprašęs prasispraudė pro Loganą ir nėrė į lietaus tvindomą naktį.

Žiūrėdamas Izobelei į pakaušį Loganas prisiminė viską, ką žadėjo jai pasakyti, kai juodu vėl pasimatys. Jis ketino atkurti taiką. Pataisyti tai, kas sugriuvo tą dieną, kai Angusas Robertsonas turėjo gauti nuo trisdešimties iki gyvos galvos. Bet, įsivaizduodamas susitikimą su Izobele, Loganas nenumatė, kad tarp jųdviejų gulės nužudytas trimetis. Ši nelemta aplinkybė žlugdė visas viltis.

Taigi, užuot išsakęs, ką ketino, jis tik paklausė:

– Gali pasakyti, kada auką ištiko mirtis?

Moteris atsigrėžė į Loganą vos pastebimai nukaitusi.

– Daktaras Vilsonas nesuklydo, – atsakė vengdama jo žvilgsnio. – Prieš kokius du tris mėnesius. Konkrečiau pasakysiu, kai bus baigtas skrodimas. Ar vardą, pavardę jau žinome?

– Deividas Rydas. Trejų, – Loganas atsiduso. – Dingusiųjų sąrašė dar nuo rugpjūčio.

– Vargšiukas.

Patologė išsiėmė iš krepšio mažytes ausines, užsidėjo ant galvos, patikrino mikrofoną. Įdėjusi į diktofoną naują kasetę, ėmė apžiūrinėti berniuko lavoną.

Buvo pusė dviejų ryto, lietus pliaupė kaip pliaupęs. Kriminalistas seržantas Loganas Makrėjus stovėjo užuovėjoje po pakrypusiu ažuolu ir stebėjo palapinę, kurioje *staccato* ritmu žaibavo fotografo blykstė. Šiai žybtelėjus, už mėlyno plastiko tarsi šešėlių teatro veikėjai kaskart sušmėžuodavo deformuoti siluetai.

Keturi galingi prožektoriai aplink stoginę spragsėdami plieskė raižia balta šviesa, pūpsinčius dyzelinius generatorius siautė melzganti dūmai. Šalto lietaus lašai šnypšdami tiško ant įkaitusio metalo. Kur nesiekė kilnojamųjų žibintų spinduliai, tvyrojo aklina tamsa.

Du prožektoriai buvo nukreipti į vėlyvo lapkričio liūčių patvindytą griovį palapinės išorėje. Po vandenį, siekiantį iki juosmens, raukydamiesi braidė policijos narai tamsiai mėlynais neopreno kostiumais. Pora Ekspertizės biuro darbuotojų, beviltiškai grumdami su vėju ir lietumi, narams virš galvų statė antrą palapinę – tikėjosi išsaugosiantys bent kokį įkaltį.

Už kokių aštuonių pėdų tyliai tekėjo ištvinęs Donas. Ant juodo vandens krūpčiojo ir mainėsi lietaus lašų varpomi prožektorių šviesos atšvaitai.

Ko jau ko, o lietaus Aberdynui niekada nestigo. Aukščiau upė daug kur liejosi labai plačiai, užtvindytuose pakrančių laukuose telkšojo ežerai. Šiame ruože, iki Šiaurės jūros nelikus nė mylios, tėkmė buvo greitesnė.

Kitapus Dono, už nuogų medžių rikiuotės, dunksojo penki Heitono daugiaaukščiai. Šaltai geltoni stačiakampių griozdų žiburiukai tai suspindėdavo, tai vėl išnykdavo už liūtis šydo. Bjauri buvo naktis.

Skubomis suburti paieškos grupės pareigūnai su žibintuvėliais abiem kryptimis lėtai šukavo paupį, nors tamsoje vargiai galėjo ką nors aptikti. Bet rytinėse žiniose turėjo atrodyti gražiai.

Šniurkštelėjęs nosimi Loganas susibruko rankas į kišenes ir atsigrėžė į aukštumėlę, ant kurios susispietę blykstėmis žybčiojo žurnalistai. Užodę maitą jie prisistatė čionai kone anksčiau nei kriminalistas seržantas. Pirmiausia sugužėjo vietinės spaudos atstovai ir išsyk suskato šūkčiodami kamantinėti visus, kurie tik vilkėjo policininko uniformą. Kiek vėliau su savo kameromis atvyko orūs milžinų – BBC ir ITV – reporteriai.

Grampiano policija apie įvykį pranešė kaip visada šykščiai, neatskleisdama jokių detalių. Tad ką žurnalistai galėjo ten kalbėti – nežinia.

Loganas nuo jų nusigrėžė ir vėl užsižiūrėjo į tamsoje šmaižiojančius paieškos grupės žibintuvėlių spindulius.

Byla turėjo atitekti kam nors kitam. Ne jam, vos grįžusiam į darbą. Bet visi kiti Aberdino kriminalinio poskyrio pareigūnai buvo išvykę į mokymus arba girtuokliavo kažkieno išleistuvių vakarėlyje. Nebuvo nusikaltimo vietoje net kriminalisto inspektoriaus, kuris turėjo padėti Loganui įsitraukti į darbus. Kažkas pamėgino virtuviniu peiliu nurėžti Makfersonui galvą ir dabar daktarai ją siuvo. Svarbi nužudymo byla užgriuvo kriminalistą seržantą Loganą Makrėjų. Jis iš visos širdies tikėjosi, kad spės nesusimovęs perduoti ją kam nors kitam. Tai bent sugrįžimas!

Iš palapinės išniro pažaliavęs policijos konsteblis ir atžliugėjo pas Loganą, užsiglaudusį po medžiu. Atrodė vargšelis prastai, matyt, jautėsi dar blogiau nei kriminalistas seržantas.

– Jėzau... – tirtėdamas sumurmėjo konsteblis ir, kad visai neištižtu, skubiai įsikando cigaretę. Po akimirkos pasiūlė užrūkyti ir Loganui. Šis atsisakė. Anas gužtelėjo pečiais ir uniformos kišėnėje ant krūtinės sugraibė žiebtuvėlį. Tamsoje cigaretės galiukas sužioravo it žarija. – Mat kaip, pone, pirma diena darbe ir iškart toks šūdinys vaizdelis.

Baltas kamuolys atplūdo iki Logano, ir šis, nelaukdamas, kol vėjas ištaršys dūmus, įkvėpė jų giliai į randuotus plaučius.

– Ką sako Izo... – prasižiojo ir tučtuojau pasitaisė: – Ką sako daktarė Makalister?

Palapinė vėl nušvito, akimirką šmėkstelėjo dar viena šešėlių teatro scena.

– Ne ką daugiau, nei išgirdome iš budinčio gydytojo, – atsakė konsteblis. – Vaikas kažin kuo pasmaugtas. Pasak daktarės, visa kita vargšelių ištiko vėliau.

Loganas, vydamas šalin išpurtusio kūnelio vaizdą, užsimerkė.

Konsteblis žinoviškai linktelėjo, ir cigaretės žarija tamsoje sustraksėjo.

– Na jo, vaikutis bent jau nepajuto nieko – buvo nebegyvas. Vis jam paguoda.

Aberdino priemiestis Kingsvelsas sulig metais nenumaldomai plėtėsi ir dabar nuvažiuoti iki jo netrukdamo nė penkių minučių. Žiedinė Konkreigo gatvė buvo viename naujųjų jo rajonų. Namai čia, nors viliojant pirkėjus reklamuoti kaip „išskirtinių projektų vilos“, atrodė paskubomis statyti bendrovės, turinčios daug geltonų plytų, bet stokojančios vaizduotės.

Penkioliktas namas stovėjo vingiuoto aklagatvio pradžioje, kiemas – dar tik stačiakampis žolės sklypas su žemais krūmokšniais pakraščiuose – buvo įrengtas visai neseniai. Ant augmenijos tebekabojo parduotuvės „Viskas sodui“ etiketės. Nors buvo naktis, beveik antra valanda, pro žaliuzes pirmo aukšto languose sunkėsi šviesa.

Kriminalistas seržantas Loganas Makrėjus sėdėjo poskyrio bendrojo naudojimo automobilyje ir dūsavo. Už tyrimą atsakingas vyresnysis pareigūnas, tegul ir nenoromis, buvo jis, taigi jis ir privalejo pranešti Deivido Rydo motinai apie sūnaus žūtį. Bet vienam ta našta būtų buvusi per sunki, tad važiuoti drauge Loganas pakvietė ryšių su šeima pareigūnę ir konsteblių.

– Eime, – pratarė jis galų gale. – Nėra ko atidėlioti.

Duris atidarė šeštą dešimtį įpusėjęs, tvirtai sudėtas raudonveidis ūsočius piktomis, krauju pasrūvusiomis akimis. Dėbtelėjęs į uniformuotą konsteblių Votson jis išbėrė:

– Pagaliau atsivilkote, po velniais!

Sukryžiavęs rankas vyriškis liko stovėti ant slenksčio.

Loganas iš netikėtumo sukando dantis.

– Man reikia pasikalbėti su panele Ryd, – suburbėjo po trumpo pauzės.

– Jo? Tad reikėjo atsivilkti anksčiau! Sušikti žurnalistai prieš penkiolika minučių buvo prisiknišę su sumautais savo klausimais! – po kiekvieno žodžio balsą kėlęs vyriškis galiausiai rėkte išrėkė Loganui į veidą: – Iš jūsų, ne iš jų turėjome sužinoti! – Trinktelėjęs kumščiu sau į krūtinę pridūrė: – Mes, šiaip ar taip, šeima, po šimts velnių!

Kriminalistas seržantas susiraukė. Iš kur žiniasklaida galėjo sužinoti, kad rastas Deivido Rydo lavonas? Lyg artimiesiems dar negana būtų sielvarto.

– Atsiprašau, pone, jūs...

– Rydas. Čarlzas Rydas, – šeimininkas vėl sukryžiuo rankas ir dar labiau pasipūtė: – Panelės tėtis.

– Pone Rydai, nežinau, kaip spauda galėjo suuoti, bet pažadu: tam, kas išplepėjo, taip žiebsime į pasturgalį, kad nulėks iki Stounheiveno, – patylėjęs Loganas tarė: – Kad ir kaip nemalonu, vis dėlto man skubiai reikia pasikalbėti su Deivido mama.

Ant viršutinio laiptelio stovintis Rydas piktai į jį spigino. Galų gale vis dėlto pasitraukė į šalį, ir Loganas, užėjęs į vidų, pro įstiklintas duris įžengė į nelabai erdvią, šviesiai geltonai išdažytą svetainę. Čia ant skaisčiai raudonos sofos sėdėjo dvi moterys: viena su gėlėta suknele panėšėjo į tanką, kita – į zombį.

Jaunesnioji į suėjusius pareigūnus nė nepažvelgė. Bukai spoksojo į televizoriaus ekraną, kuriame klounai erzino drambliuką Dambo. Loganas viltingai pažvelgė į ryšių su šeima darbuotoją, bet ši iš paskutiniųjų vengė jo žvilgsnio.

– Panele Ryd... – sunkiai atsidadusęs pratarė kriminalistas seržantas. Dėmesio jis nesulaukė. Tada atsistojo tarp sofos ir televizoriaus ir palinko prie jaunosios moters. Ši stebeilijo kiaurai Loganą, tarsi šio nė nebūtų. – Panele Ryd... Alisa... – vėl kreipėsi jis.

Panelė Ryd net nesujudėjo, o antroji moteris bjauriai išsiviepė. Jos akys buvo užverktos, paraudusios, ant apvalinų skruostų žvilgėjo ašaros.

– Kaip drįsote čionai atsigrūsti! – sušnypštė ji. – Niekam tike ištižėliai, šū...

– Šeila! – šuktelėjo panelės Ryd tėvas, ir moteriškė užsičiaupė.

Loganas dar kartą pamėgino pašnekinti jaunesniąją:

– Alisa, mes radome Deividą.

Paminėtas sūnaus vardas įkvėpė jai šlakelį gyvybės.

– Deividą? – beveik nė neprasižiodama ištarė, veikiau tik iškvėpė Alisa.

– Užjaučiu. Berniuko nebėra.

– Deivido?..

– Nužudytas.

Trumpam stojo tylą. Staiga ponas Rydas pratrūko šaukti:

– Sukrušti tokius bjaurybes! Nususę pyderai! Vaikui buvo vos treji!

– Užjaučiu, – sumurmėjo Loganas. Ką dar galėtų pasakyti, jis nesumojo.

– Užjauti?! Užjauti?! – sodriai įraudęs vyriškis atsigrėžė į seržantą. – Tris mėnesius jūs, gauja netikšų, užuot ieškojė berniuko, tik krapštėtės subines! Tris mėnesius! Jei būtumėt bent pirštą pajudinę, vaikas būtų likęs gyvas!

Ryšių su šeima pareigūnė, ramindama Rydą, sumosavo rankomis, bet anas jos dorai net nematė. Srūdamas ašaromis visu kūnu tirtėjo iš įniršio.

– Tris sušiktus mėnesius! – užkriokė vėl.

Loganas taip pat kilstelėjo ranką.

– Pone Rydai, nurimkite pagaliau. Suprantu, jūs suirzęs...

Kriminalistui seržantui nederėjo leisti nelaukta užklumpamam. Deja, smūgio jis nesitikėjo. Kumštis it betono luitas vožė į pilvą, randų siulės iširo, viduriuose plykstelėjo skausmo ugnis. Surikti Loganui pristigo kvapo. Kojos per kelius sulinko. Būtų taip ir susmukęs ant grindų, bet viena ranka, šiurkščiai pagriebusi už striukės, išlaikė jį stačią, kita atsivėdėjo smogti. Dar kiek, ir kumštis būtų iki kraujo sugurinęs seržantui veidą.

Konstablė Votson kažką sušuko, bet Loganas jos nesiklausė. Kažkas sutrinksejo, gniaužtas atsileido, jis, graibstydamasis už pilvo, nugriuvo ant kilimo. Tūžmingą šūkaliojimą perrėkė Votson – pagrasino Rydui sulaužyti ranką, jei neapsiramins.

Vyriškis iš skausmo net užkriokė.

– Čarli, dėl Dievo meilės, liaukis! – suspiegė gėlėtasis tankas.

Konstablė dar pasakė policininkei šį tą visiškai nederamo ir pagaliau stojo tyla.

Patrulio automobilis, kaukindamas sireną, skriejo Andersono keliu. Loganas papilkėjusiu, šalto prakaito nupiltu veidu, susiėmęs už pilvo, gūžėsi ant keleivio sėdynės. Mašinos krestelėjus, jis kassyk sugrikšėdavo dantimis.

Čarlzas Rydas tūnojo gale, jo riešai po saugos diržu buvo surakinti antrankiais.

– O Dieve, atsiprašau! Dievuliau, širdingai atsiprašau! – persigandęs kartojo vyriškis.

Konstablė Votson privažiavo prie pat įėjimo į priimamąjį ir sustojo tik greitosios automobiliams skirtame plote. Padėdama Loganui, lyg šis būtų stiklinis, išlipti, ji pagrasino Rydui:

– Tik pamėginkite išnešti sumautą šikną, kiaušius nutrauksiu!

Automobilį konstablė dėl viso pikto užrakino.

Loganas apalpo vos nuėjęs iki registratūros.

3 SKYRIUS

Pilka septynaukštė Grampiano policijos būstinė vien iš betono ir stiklo, radijo antenomis bei gyventojų perspėjimo ir informavimo sistemos įranga apkaišytu stogu buvo nukišta į Karalienės gatvės galą, šalia Pirmos instancijos teismo; priešais stūksojo toks pat pilkas, granitinis vestuvių tortas – Marišalio koledžas, už kampo – Viktorijos laikais statytas pseudoromėniškas Menų centras. Bjaurus policijos pastatas bylojo apie prastą projektotojo skonį. Bet vieta buvo patogi – čia pat rotušė, miesto tarybos posėdžių salė, gera dešimtis aludžių.

Aludžių, bažnyčių ir lietaus – šit ko Aberdyne niekada nestigo.

Tamsūs debesys kabėjo žemai, natrio žibintų apšviestos gatvės ankstyvą rytą atrodė liguistai gelzganos. Liūtis ir po nakties pliaupė kaip pliaupusi, sunkūs lašai tiško ant slidžių šaligatvių. Vanduo liejosi per nutekamųjų latakų kraštus.

Protarpiais praūžiantys autobusai fontanais žėrė purslus ant praeivių, nesusiprotėjusių tokį darganotą rytą verčiau likti namie.

Loganas, viena ranka siausdamasis paltu, garsiai išsiplūdo – tegul juos skradžiai, tuos vairuotojus! Naktis jam buvo pasiutusiai siaubinga: po smūgio į pilvą daktarai ligoninėje tris valandas maigė jį ir žnaibė. Galiausiai penkiolika po penkių, sutvarstę ir įbrukę flakonėlį su skausmą malšinančiais vaistais, išgrūdo į šaltą lietų.